

Universal Declaration of Human Rights - Fulfulde, Nigerian

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

NANONDIRAL WINNDEREYANKEEWAL HAKKEEJE AADE

NAATIRKA

E tuugnaadeko wonde keftingal horma kala neddo e nder besngu aadee e hakkeeki potdi woni dnadduudi ndimaagu potal e jam e nder aduna,

E tuugnaade wonde ko baasgol heftinde kam e calogol tottude hakkeeki aade ngaddi barondiral e salaare sanndolin nde e nder aduna e kadihuccande adunam mo aade hefi yamiroore haalde e mijiiaa de no henanorii dum yontii ete kadi yimbe poti jeyde koye mumen ceerta e kulol e baasal sabu aadee yidde d um,

E tuugnaade wonde ina teenji yo hakkeeki aade ndeenire yamiroore laawdinaande mbele aadee waasaa tonngeede e gullitaagol dowrowol so tawii fawaama kalfaandi kiisndi walla waawnere b urtunde,

E tuugnaade ina teenji nde bamtatoo biyngu yummaagu hakkunde leydeele dimd ude,

E tuugnaade e nanondiral leydeele caaktangal woondoore leydeele jowitiide e hakkeeki gadani aadee baydi no ndimaagu, teddungal e nder potal rewbe e worbe. Leydeele dee koddirii e daranaade bamtare renndo e nibgol fannuji nguurndam moyyam,

E tuugnaade e wonde leydeele dentude jeytiide dee, e ballondiral e fedde leydeele dentude jeyde koye mumen pellitii nibnude horma hakkeeki aade kam e ndimaagu,

E tuugnaade e bulngo renndaande ngam tafde hakkeeki aade kam e ndimaagu, leydeele dee teentini nafoore burtunde wonde e pellitgol, ko ndeen batu nguu nanondiri, holliti:

Ngal-doo nanondiral winndere yan keewal jowitiingal e hakkeeki aadee wayi ko no laawol gootol nii ngam yettaade leydeete mbele yimbe bee e renndooji dii mbada dum e hakkillaaji mum e kala sahaa kadi et e jannginginde e nehde mbele bamtoo horma hakkeelleji aadee e ndimaagukuule yettaama mbele saree e nder leydeele, ciynugol ngol ina foti feeñde, teskee e yimb e fof.

Kuulal gadanal

Innama aadeeki fof poti, ndimdidi e jibinannde to bannge hakkeeki. Ebe ngoodi miijo e hakkilantaagal ete ebe poti huufu ndirde e nder b iynguyummaagu.

Kuulal 2

Gooto kala ina waawi hokkunda hoore mum hakkeeki e ndima guuji kaalaadi e nanondiralngal tawa alaa paltagol nguru, mbaydi, leñol, demngal, diine, iwdi leydi walla renndo, dañal, jibinande walla kala ngonka.

E ko fawtii heen hay paltoor gooto woodataa e dow yowitaade e dawrugol, ñaawoore hakkunde leydeele fawaade e neddo ummiido leydi walla neddo mo yowitaaki maa woni pawido yamiroore laawdinaande waawnde wonde fof.

Kuulal 3

Innama aadee kala ina jogii hakke wuurde, e hakke ndimmagu kam e hakke ndeenka e kisal hoore mum.

Kuulal 4

Hay nedɗo gooto fotaaɗi tonngaade e maccungaa gu maccungaagu e njeeygu aadee ko ko harminaa e no waawi si foraade fof.

Kuulal 5

Hay nedɗo gooto fotaaɗi leepeteede walla fiyeede piyle jaltude nedɗaagu walla koynooje.

Kuulal 6

Nedɗo kala ina jogii hakke annditireede nedɗaagu mum e kaayitaaji ñaawaadi.

Kuulal 7

Yimbe fof poti e laamu ete poti fotde ndeendka e yeeso laamu. Yimbe fof ina poti fotndeende e reeneede e heedi heedi baawɗo yaɓɓude kule ngal nanondiral yimbe fofina poti reeneede e tooñanngge tawa alaa paltoor.

Kuulal 8

Nedɗo kala ina jogii hakke wullitaade ñaawoore e leydi mum so tawii o gañaama, o tooñaama walla so hakkeji makko njoolaama. diin hakkeji ina ngannde e laamu e ñaawooje.

Kuulal 9

Hay gooto fotaaɗi nanngede sokee walla yaltinee leydi tawa ko e dow mbaawka e belaade.

Kuulal 10

Nedɗo ina jogii hakke e hedeede e nder potal e sahaa ñaawoore nde yowitaaki, nde waɗataa heedi-heeda (jinngataa). ñaawooɓe benguurotaako poti ñaawde hakkeji fotdeji nedɗo fof ko takkaa haa heɓ ni dɗum ñaawore.

Kuulal 11

1. Kala nedɗo tuumaado bonannde ina foti reweede haa ko fawaa e mum ko annde ina woodi walla alaa tawa ko ñaawoore laadɗinnaande nde suudaaka ñaawi e tawtingol ñaawoɓe luundiibe heedbe banngge ñaaweteedo oo.
2. Hay gooto fawetaake bonnannde walla war ngo tawa nde waɗatee ndee waawa wonde ko teenɗi e mum e yowitaade e laawol leydi walla laawol hakkunde leydeele. Ko noon ne hay gooto fawetaake sariya baɗɗo huunde tawa nde waɗatee ndee o jotondiraani heen.

Kuulal 12

Hay gooto yaɓɓetaake, tooñee e nder nguurndam mum, e nder besngu mum e nder jotondiral mum walla nedɗaagu mum lesɗinee, naange hay gooto e dowlugol mum potaani ñifeede. Nedɗo kala ina jogii hakke reenaneede dee geɗe teenɗinooji ndimaagumum.

Kuulal 13

1. Nedɗo ina jogii hakke yahde ɗo welaa fof e no weliraa fof kam suɓaade hoɗannde mum e nder leydi.
2. Nedɗo ina jogii hakke yaltude leydi kala hay so tawii ko ndi makko kam e artude e leydi mum.

Kuulal 14

1. E sahaa kulol, neddfo kala ina jogii hakke yeewde moolaare e dañde leydi moolndi dum e godde dee.
2. Oo hakke noon waawaa fawaade e warde hoore doge yeewa mooldo dum, o waawi fawaade tan ko e jamirooje fedde leydeele dentude.

Kuulal 15

1. Neddfo kala ina jogii hakke jeyeede e leydi, woni jogaade ngenndi.
2. Hay gooto waawaa e dow belaade hadeede jogaade ngenndi walla waylude ngenn di.

Kuulal 16

1. Caggal nde neddfo dañii duubi kelifuya so ko o debbo, so ko o gorko faltaa ki leñol, nguru, leydi ono jogi hakke resde maa reseede, o darna fooyre. Ko kambe poti heen hakkeji jowitiidii e dewgal so ina humee walla so ina ittee (goorko e dewbo).
2. Dewgal fawii ko e yidde resondireebo dido bee wonaa ina fawee e waawnere.
3. Besngo ko kam woni tergal gadanal e nder rendo besngu inajogii hakke ndeenka immoraade e renndo kam e laamu leydi ndii.

Kuulal 17

1. Kala neddfo walla dental yimɓ e ina jogii hakke e jeyal leydi.
2. Hay gooto fotaani e amdu e waawde hadeede jeyi mum.

Kuulal 18

Kala neddfo ina jogii hakke ndimaagu miiɗo, hakkilantaagal kam e diine. Oon hakke ina roondii ndimaagu waylude diine kam e ndimaagu tabitinde diine mum walla yi yannde mum kañum gooto walla e wondude e wodɓe. Ngaal tabitinal diine noon ina nona ko duudii e ko feeñi fof tawa ko rewnede e dow jande, walla dewal walla jamirooje diina oo.

Kuulal 19

Neddfo ina jogii hakke e ndimaagu jogaade miiɗo e saaktude miiɗo mum dum firti ko joom mum fotaami hulde feeñinde miiɗo mum walla wiɗtude, hebde kam e sarde miiɗooji e kabavuuji tawa woɗaaki keeri hakkunde leydeele e no sardaa fof.

Kuulal 20

1. Neddfo kala ina jogii hakke e ndimaagu wadde batu walla fedde nde wonaa fitina.
2. Hay gooto fotaani waawneede jeyeede e fedde alay sago.

Kuulal 21

1. Neddfo kala ina jogii hakke e jeyeede e terde gardiide leydi mum. Tawa ko kañum e hoore mum walla tawa ko waabaade e be yimbe e cubii ina njood' aŋii leydi sabu joñeede gedde mum.
2. Neddfo kala ina jogii hakke ardineede walla joñeede gedde/golle leydi e dow potal.

3. Muuyaande leydi ndii ko ñibgol kalfaandi laamuuji dñi. Ndiin kalfaandi ñibortoo tan sosde wooteeji cuboo subngo laafngo e leydi kala, tawa cubotoo do kala ina tottee ndimaagu mum timmungu.

Kuulal 22

Neddo kala e nder renndo ina jogii hakke e ndeen ka renndoyankeewo. dumko weltaare hakkeji fagguduyankoj e renndoyan heeji e pina yankooji katojinaa di e ndimaagu e bamtaare aade e dow tuugnaade e ngonka leydi fof.

Kuulal 23

- 1. Neddo kala ina jogii hakke liggaade e dow potal hujjiaaji liggeey e ndeenka baasgol gollaade.**
- 2. Yimbe fof poti fotde njobdi so tawii be potii liggeey.**
- 3. Kala liggido ina jogii hakke njob di fotndi heen, njondi mbaawndi jogaade mo kanke e besngu makko mbele njogoo ngonka moyya tedduka. Njobdi ina haani timminireede catiide renndoyankooje.**
- 4. Neddo kala liggotoodo ina jogii laawol tafde fedde wullitaare hakkeji liggeey walla yantondirde fedde liggotoobe mum e pedle godde liggotoobe so tawi ede ndenndi ngoy aaji e anniya.**

Kuulal 24

Neddo kala ina jogi hakke e fooftere walla weltinde bernde num walla wooda do haa'dni liggeey mum ete kala liggotoodo ina jogii hakke e fooftere yob eteende.

Kuulal 25

- 1. Neddo kala ino foti jogaade hakke nguurndam cemordam haa waawaa toppitaade cellal mum, ngonka mum eka besngu mum haa teenji e nguura, kodlci, safaara e gede renndo; omo jogii hakke e ndeenka so tawii o liggaaki, walla o sellaani ma walla o jodtaa de e doole mum, walla kes joodiido, naywudo walla kala gede baasooje wallitde nguura de pawaaiki e bellanteeje.**
- 2. Jibinaado debbo e sukaaku ina njogii hakke ballal e toppitaagol keeriidi. Sukaabe fof, woni a jibinaabe e nder dewgal walla caggal dewgal poti fotde to bannge ndeenka renndoyankeewo.**

Kuulal 26

- 1. Neddo kala ina jogii hakke jande jande foti wonde ko nde alaa njobdi hay sinna ko to arwaniire e gadanal. Jande sukaabe ina foti wonde alay sago. Jande karallaagal ina foti huftidin'de: jande toownde ina foti udditanaade moni kala taw alaa heedi-heeda, tawa ko e baawal mum.**
- 2. Jande foti ko feertinde neddankaagal, beyda teddin'de hakkeji innama Aadee, hebde hoore mum. Ina foti waalitde paamondiral, muundiral, cehilaagalhakkunde leydeele e kala senngooji leyyi walla diineeji, fawitii heen bamtaare golle dowlajji dentudi ngam moyyere ina duumoo.**
- 3. Jibinaabe ina poti subaade hol fannu jande ndokkata sukkaabe mumen.**

Kuulal 27

- 1. Neddo kala ina waawi e sago mum jeyeede e bamtugol pinal rennde mum, huutoroo ñeeñe e wallitde bamtaare ganndaliyankeewal e kala bure jaltooje heen.**
- 2. Neddo kala ina jogii hakke ndeenka muuyaade mum to bannge neddankaagal e jawdi tuugniide e bulgno ganndal, coñce, ñeeñal de o tafi.**

Kuulal 28

Nedɗo kala ene foti daranaade ñibagol hakkeoji innama aadee kam e ndi maagu mum to banngere renndo e nder winndere mbele kuule kaalaade e nder ngalɗo nanondiral njetto faandaare toɗɗaande nde.

Kuulal 29

- 1. Innama aadee ina jogii hujjaaji fayde e renndo ngo nganndudaako bantaare huubtidinde nedɗankaagal makko tan waawi wootde.**
- 2. E nder kuutorogol hakkeoji makko kam e naftorogol ndimaagu makko, moni kala fawaa e mum tan ko dooftogol sardiyeoji ngam teenɗin'de keftingol e nehtanagol hakkeoji wodɓe ngam timminde nedɗan kaagalngam gede denndaande kam e ngonka moyya kuubtidinɗo ngam ɗañje renndo potal.**
- 3. Dii hakkeoji e nguu ndimaagu mbaawa ɗañeende e dow luundaare paandaalee muuyaabe dowlaji dentuɗi.**

Kuulal 30

Hay kuulal gootal gummingal e ngal ɗo nanondiralɗotaani jaggireede ummii ko e leydi, walla dental keeringal, walla nedɗo keeriɗo. Hay nedɗo gooto, walla dental walla leydi potaani jogaade golle tawa faandaare mumen ko firtude hakkeoji e ndimaagu kalaadi e nder nanondiral ngal.
